

MIELI 1

6. TIETOINEN JA EI-TIETOINEN TOIMINTA

MIELI TOIMII TIETOISESTI JA EI-TIETOISESTI

- **eksplisiittinen toiminta** = tietoinen
- **implisiittinen toiminta** = tietoisuuden ulkopuolella, ei-tietoinen

VASTATKAA NOPEASTI YHTEEN ÄÄNEEN SEURAAVIIN KYSYMYKSIIN:

1. Minkä värisiä pilvet ovat?
2. Minkä värisiä joutsenet ovat?
3. Minkäväristä lumi on?
4. Mitä lehmät juovat?

TIETOINEN TOIMINTA

- tietoa valikoidaan tarkkaavaisuuden avulla
- tiedonkäsittelyn kohteeksi rajallinen määrä asioita
- **metakognitio** = oman mielen ja tiedonkäsittelyn tietoinen tarkastelu ja arvointi

EI-TIETOINEN JA AUTOMATISOITUNUT TOIMINTA

- tietoisuuden ulkopuolella
- esim. kehon liikkeet tai hyvin opitun asian toistaminen
- ympäristön ärsykkeet voivat vaikuttaa ihmiseen ennen tietoisien mielen havaintoa
 - pelkoreaktio
- ei-tietoisesti käsitellyt ärsykkeet, kuten sanat tai kuvat, voivat vaikuttaa toimintaan

PSYKOANALYYSI

- Sigmund Freudin kehittämä teoria ja hoitomuoto
- mieli:
 1. tietoinen
 2. esitietoinen
 3. tiedostamaton
- esitietoista voidaan käsitellä tietoisesti
- tiedostamaton vaikuttaa toimintaan, ei pystytä tarkastelemaan tietoisesti
- tiedostamatonta esim. vietit, halut, torjutut muistot
- Freudin teoriaa on kritisoitu, mutta myös kehitetty eteenpäin.

DEFENSSIT ELI PUOLUSTUSMEKANISMIT

- kuuluvat Freudin teoriaan
- mielen tiedostamattomat puolustusmekanismit
- mielen tapoja käsitellä ei-tietoisesti vaikean tilanteen herättämiä vaikeita tunteita
- voivat auttaa mieltä käsittelemään uhkaavaa tai vaikeaa tilannetta
- voivat vääristää todellisuutta esimerkiksi kieltämällä itsestäänselviä asioita

”DEFENSSIT OVAT VALHEITA,
JOITA KERROMME ITSELLEMME
VÄLTTÄÄKSEMME KIPUA”

— DAVID MELZER —

DEFENSSEJÄ

ESIMERKKEJÄ DEFENSSEISTÄ

Defenssi	Tarkoitus
KIELTÄMINEN ilmeisen tosiasian kiistäminen	Ikävän ja uhkaavan asian kieltäminen voi luoda turvaa mutta vääristää todellisuutta. Esimerkiksi läheisen ihmisen kuolema kielletään, koska tapahtunut on liian raskas käsiteltäväksi.
HUOMION SIIRTO huomio kiinnitetään vaikeassa tilanteessa epäoleellisiin tai itseä kiinnostaviin asioihin	Huomion siirto lievittää ahdistusta mutta jättää vaikean asian käsittelemättä. Esimerkiksi ystävänsä pahasti loukannut henkilö kiinnittää huomionsa hauskoihin somepäivityksiin välttääkseen oman syyllisyyden käsittelyä.
ARVON KIELTÄMINEN merkityksellisen asian arvo kielletään	Kielteisten ominaisuuksien liittäminen itselle aiemmin tärkeään asiaan voi auttaa esimerkiksi pettymyksen käsittelyssä. Esimerkiksi opiskelija, joka ei saakaan unelmiensa opiskelupaikkaa voi todeta: "Katso nyt mitä luusereita sinne otettiin sisään. Varmasti ihan surkea paikka."
JÄRKEISTÄMINEN vaikea tilanne selitetään oman edun mukaiseksi	Selitys lievittää tilanteen aiheuttamia kielteisiä tunteita, mutta voi vääristää todellisuutta. Esimerkiksi jos oppilas ei ole opiskellut kokeeseen riittävästi ja saa huonon tuloksen, voi hän selittää: "Oppikirja oli ihan epälooginen ja opettaja oli huono, siksi mulla meni huonosti."
HUUMORI käsitellään asiaa ilon ja huvittuneisuuden kautta	Vaikeassa tilanteessa käytetty huumori voi suojella mieltä keventämällä omaa tunnetilaa. Esimerkiksi opiskelija voi vaikeassa tilanteessa kertoa vitsejä.
TOISEEN HEIJASTAMINEN (PROJEKTIO) omat epämiellyttävät tai ei-halutut ominaisuudet heijastetaan toiseen yksilöön.	Myönteistä käsitystä itsestä pidetään yllä heijastamalla omat kielteiset ominaisuudet muihin. Esimerkiksi henkilökohtaisten syiden vuoksi vihainen opettaja syyttää oppilasta häiriköinnistä oppitunnin aikana, vaikka tämä esitti vain tuntia koskevan tarkentavan kysymyksen.

COPING- ELI SELVIYTYMISKEINOT

- tietoisia tapoja käsitellä vaikeaa ja kielteisiä tunteita herättävää tilannetta
- 1. **ongelmakeskeiset selviytymiskeinot** = ihminen pyrkii muuttamaan tunteita aiheuttavaa tilannetta
- 2. **tunnekeskeiset selviytymiskeinot** = ihminen pyrkii käsittelemään vaikean tilanteen herättämiä tunteita